

III. PEDAGOG

3.1. TREŚĆ MATERIAŁU

Zachowanie dziecka w wieku od 6 do 12 lat nastawione jest między innymi na: nabywanie umiejętności dobrego współżycia z rówieśnikami, rozwój świadomości moralnej i skali ocen oraz rozwój przyzwyczajeń potrzebnych we współżyciu z indywidualnymi osobami jak i grupami. W omawianym okresie życia dziecka, w procesie uspołeczniania szczególną rolę odgrywa środowisko, w którym dziecko wzrasta, a które tworzą szkoła, dom rodzinny, różne instytucje wychowania poza szkolnego, organizacje dziecięce i młodzieżowe, drużyny sportowe, a także samorzutnie tworzące się zespoły rówieśnicze. Ważne jest w tym okresie uczenie dzieci zasad dobrej komunikacji, co pozwala na budowanie konstruktywnych relacji.

Dialog to sposób komunikacji, który koncentruje się na zrozumieniu innych, a nie na próbie przekonania ich do swoich racji. Nie oznacza akceptacji poglądów i wartości innych, ale respektowanie prawa do ich wyrażania. Najważniejszymi elementami dialogu są słuchanie i uczenie się. Jednak aby dialog był możliwy, niezbędne jest stworzenie bezpiecznej przestrzeni do rozmowy. Bez zastraszania, zmuszania, czy gróźb. Dialog wymaga wzajemnego szacunku, empatii, chęci zrozumienia drugiego człowieka.

Omawianie tej wartości ma uświadomić dzieciom, jak istotne są dobre relacje i współpraca w klasie i z innymi ludźmi.

3.2. LITERATURA WYBRANA Z KOMENTARZEM

3.2.1. F. Molnár, *Chłopcy z Placu Broni*, przeł. T. Olszański, wyd. Nasza Księgarnia, Warszawa 2018, s. 18.

Wstęp

W 1906 roku węgierski pisarz i dziennikarz, Ferenc Molnar, rozpoczął pracę nad współczesną powieścią o młodziuży i dla młodziuży. Początkowo była ona wydawana w odcinkach w szkolnym tygodniku „Tamulok Lapja”. Utwór został napisany na prośbę profesora Kornela Ruppa. Miał pozyskać dla gazety nowych czytelników i uchronić ją przed upadkiem. Powieść ta przedstawia świat widziany oczami dziecka. Porusza również problemy, z którymi musi zmierzyć się człowiek w dorosłym życiu.

Ferenc Molnar w swojej książce mistrzowsko połączył wątek przyjaźni bohaterów z obroną ukochanego Placu Broni przed czerwonymi koszulami, czyli grupą dowodzoną przez

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość I > Wartość dialogu z drugim człowiekiem

Feriego Acza, która w obliczu utraty własnego placu zabaw postanawia odebrać Plac Broni Boce i jego przyjacielom. Na plan pierwszy autor wysunął jasnowłosego i niepozornego Nemeckiego. Bohater nieco lekceważony przez kolegów, który w imię honoru, lojalności i przyjaźni, poświęca swoje życie.

Cytat

„- Tak dłużej być nie może! – wybuchnął Gareb – Od dawna już mówię, że musimy działać, ale Boka krzywi się tylko i nic nie robi. Jeżeli tak dalej pójdzie, to wreszcie i nas pobiją!

Czonakosz już wkładał dwa palce do ust, żeby gwizdnąć z radości, bo zawsze był gotów do wszczęcia bijatyki, ale Boka powstrzymał go.

- Nie ogłuszaj nas – powiedział. I z powagą zwrócił się do małego blondynka.

- Jak to było?

- Ten einstand?

- Tak. Kiedy to się stało?

- Wczoraj po południu.

- Gdzie?

- W ogrodem.

Tak nazywano przylegający do muzeum ogród.

- Opowiedz jak to było dokładnie, po kolei, bo żeby przeciw nim wystąpić, musimy znać fakty...”.

Podsumowanie

Przedstawiony powyżej fragment prezentuje wartość dialogu z drugim człowiekiem. Boka, jako przywódca i obrońca Placu Broni, studzi zapał kolegów do walki. Stara się uzyskać informacje i ustalić fakty. Chce wysłuchać Nemeckiego, świadka wydarzeń i dopiero podjąć decyzję jakie kroki podjąć. Rozmowa daje możliwość konfrontacji poglądów, opiera się na prawdzie i dąży do prawdy. Dialog daje więc możliwość zerwania ze schematami i błędnymi ocenami, które mogłyby skrzywdzić drugiego człowieka.

3.2.2. E. Nowak, *Pajęczek na rowerze*, Wydawnictwo Edukacyjne Greg, Kraków 2018, s. 17.

Wstęp

Książka Ewy Nowak *Pajęczek na rowerze* jest powieścią opisującą uczucia. Bohaterami książki jest dwoje dzieci: Ola i Łukasz. Łukasz przeprowadza się wraz z mamą na to samo osiedle, na którym mieszka Ola. Przez przypadek poznają się na podwórku. Są bardzo różni: Ola nie potrafi się skupić na jednej czynności, siedzenie na lekcjach to dla niej prawdziwa męczarnia, za to

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość I > Wartość dialogu z drugim człowiekiem

lubi jazdę na rowerze. Jest bardzo szybka i silna, zdarza się jej nawet dołożyć chłopakowi z klasy. Łukasz natomiast jest bardzo spokojny, mądry, skupiony, potrafi spędzić godziny przy jednej czynności, ma doskonałą pamięć. Za to sport to nie jest jego mocna strona – nie potrafi grać w piłkę ani jeździć na rowerze, z tych powodów inne dzieci się z niego śmieją, z czym sobie nie radzi. Interesuje się pajakami, których Ola bardzo się boi.

Łukasz i Ola początkowo się nie lubią, nie mają ze sobą nic wspólnego poza tym, że chodzą do jednej klasy. Jednak po jakimś czasie wszystko się zmienia. On zauważył, że ona jest bardzo ładna, ona – że on jest mądry i inny niż jej koledzy. Tak rodzi się pierwsza miłość pierwsze uczucie... Pomimo kolegów i koleżanek, które się z nich śmieją, dorosłych, którzy nie rozumieją.

Cytat

„Z kolegami zawsze szło mu bardzo trudno, więc nie może teraz ryzykować, że uznają go za kompletnego wariata. Chwile pomyślał i zdarł opakowanie. Ruszył w stronę chłopców, jakby chciał tylko koło nich przejść. Gdy był już blisko, upuścił loda na ziemię.

- O rany! Lód mu wypadł!

- Ale się rozklap ciał!

- Ty, co to było?

- Superior – cicho odparł Łukasz, wykorzystując okazję, że któryś z chłopców go zaczepił.

Stanął ze spuszczoną głową nad smętnymi, topiącymi się resztkami loda.

- Superior? Co ty tak niewyraźnie... a masz aparat, jak moja siora. Ona też ma taki, tylko niebieski. (...)

- Patrzcie jak się szybki topi. Szkoda, nie?

- Wiecie co? Mnie kiedyś też wypadł, i to jeszcze gorzej!

- Jak to gorzej? Gorzej już nie można. Nawet nie polizał ani razu, sam widziałem.

- A jednak gorzej, bo biegłem do autobusu i wtedy jedna pani...

- I co, kupisz sobie drugiego?”.

Podsumowanie

W przywołanym powyżej fragmencie widzimy naszego bohatera – Łukasza, który próbuje nawiązać relację z kolegami. Ucieka się do „heroicznego” zabiegu – poświęca pysznego, pożądanego przez wszystkich loda, by za to choć na chwilę zyskać uwagę kolegów.

Przedstawiony fragment obrazuje nam wartość dialogu z drugim człowiekiem, ale ukazuje również jak bardzo doskwiera jego brak. Dialog, rozmowa pozwala na stworzenia przyjaznego środowiska, w którym jest miejsce dla każdego. Analizując w klasie przytoczony fragment

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość I > Wartość dialogu z drugim człowiekiem

możemy także dostrzec, że w wartości dialogu z drugim człowiekiem ważne są te elementy, które łączą ludzi, a nie te, które ich dzielą, czy odróżniają od siebie. Tutaj takim punktem wspólnym jest poczucie straty z powodu utraty ukochanego przez wszystkich loda „Superiora”. Łukasz traci słodycz i pieniądze, ale zyskuje kolegów, ich uwagę i współczucie.

3.2.3. C.S. Lewis, *Lew, Czarownica i stara szafa*, w: tegoż, *Opowieści z Narnii*, wyd. Media Rodzina, Poznań [b.r.], s. 94-95.

Wstęp

Lew, Czarownica i stara szafa to pierwsza część powieści z cyklu „Opowieści z Narnii”. Ukazała się w 1950 r. C.S. Lewis wspominał, że jako dziecku utkwił mu w pamięci obraz fauna idącego z paczkami i parasolem przez zaśnieżony las. Prawdopodobnie ten sam obraz zainspirował go do napisania fantastycznej powieści o czworgu dzieciach, które zostają przeniesione do wymyślonej krainy – Narnii, gdzie walczą ze złą czarownicą i przywracają ład i wolność mieszkańcom Narnii. Narnia od stu lat znajduje się we władzy złego czaru, a jej mieszkańcy żyją w ciągłym strachu. Dzieci pomagają prawowitemu władcy – lwu Aslanowi – pokonać Białą Czarownicę, która zamieniła bajkową Narnię w kraj zła i wiecznej zimy.

Aslan to szlachetny złoty lew, który jest uosobieniem szlachetności i dobroci. Na stałe nie przebywa w Narnii, jednak raz na jakiś czas się tam pojawia. Jest synem Wielkiego Władcy zza Morza, królem wszystkich zwierząt i panem puszczy. Aslan niepodzielnie włada w Narnii. Jest symbolem sprawiedliwych praw, które przeciwstawione zostają porządkowi wprowadzonemu w podszywającą się pod Królową Narnii Białą Czarownicę. Aslan jest imponujący, budzi respekt, jednak wobec przyjaciół jest uprzejmy i życzliwy.

Wtedy gdy jego imię po raz pierwszy słyszy rodzeństwo Pevensie wzbudza w nich niezrozumiałe uczucia. Piotr, Zuzanna i Łucja doświadczają niewytłumaczalnej radości, zaś skażony przez ptasie mleczko Edmund czuje tajemniczy strach...

Cytat

„- Przyszliśmy, Aslanie!

- Witaj, Piotrze, Synu Adama – odpowiedział Aslan. – Witajcie, Zuzanno i Łucjo, Córki Ewy! Witajcie, Bobrowie!

Jego głos był głęboki i bogaty i w jakiś sposób nappełnił ich spokojem. Już nie czuli zakłopotania i lęku, kiedy tak stali przed nim i nic nie mówili.

- Ale gdzie jest czwarty? – zapytał Aslan.

- Próbował ich zdradzić i przeszedł na stronę Białej Czarownicy, Aslanie – powiedział pan

Program wychowawczy > Klasa V > Wartość I > Wartość dialogu z drugim człowiekiem

Bóbr.

I wtedy coś kazało Piotrowi powiedzieć:

- To częściowo moja wina, Aslanie. Byłem zły na niego i myślę, że to go pchnęło w niedobłą stronę”.

Podsumowanie

Aslan dobrze wie, że Edmund go zdradził. Z pewnością zna również okoliczności w jakich do niej doszło. Jest przecież królem Narnii. Wie o wszystkim, co się dzieje w jego królestwie. Daje jednak dzieciom możliwość przedstawienia swojej wersji wydarzeń. Stwarza Piotrowi szansę wstawienia się za swoim bratem i wzięcia części winy na siebie. Nie traktuje dzieci z góry. Inicjuje partnerski dialog, który w konsekwencji prowadzi do uratowania Edmunda od wpływu Białej Czarownicy.

Powyższy fragment prezentuje wartość dialogu z drugim człowiekiem, ale w relacji z kimś wyżej stojącym, autorytetem: rodzicem, wychowawcą, nauczycielem. Podmioty wychowujące własnym przykładem mogą i powinny pokazywać dzieciom postawę życzliwego wsłuchiwanie się w to, co ma do powiedzenia inna osoba.